

Maar ondertussen zie ik dat toch wat anders en ervaar ik, als ombudsman, meer dan eens dat de rechter de echte *vanrail* is voorbij de pechstrook van het maatschappelijk verkeer. Om het verkeer weer vlot te krijgen is de geïnstitutionaliseerde rechter met zijn harde beslissende hand soms echt wel nodig. Bijvoorbeeld als de ombudsman maar rondjes blijft draaien op de pechstrook. Ik ben dan bijvoorbeeld maar wat blij dat mijn inspanningen om de collega's op een werkvloer weer met mekaar te verzoenen, een beslissende duw krijgen doordat de rechter een willekeurige ontslag ook echt ongedaan maakt en daarmee de weerspannige werkgever weer bij de les brengt¹⁶.

Bestuit

Besluiten doe ik met de bedenking dat een bemiddeling via de ombudsman, een alternatieve wijze van geschillenbeslechting is, met heel wat merites en resultaten. Tegelijk is bemiddeling in de publieke sector niet altijd even bruikbaar en inzetbaar, omdat er tussen de partijen in de bemiddeling een fundamentele machtsongelijkheid bestaat. Samen met de advocaten en alle andere deelnemers aan het maatschappelijk verkeer moeten we blijven zoeken naar efficiënte manieren om uitgingen van onvrede en ongenoegen van burgers en bestuurders op een constructieve manier te beantwoorden.

Contact:

Bart Weekers
 Vlaams ombudsman
 Facebook: fb/vlaamsombudsman
 @vlaamsombudsman
 www.vlaamseombudsdienst.be

De nieuwe Belgische Arbitragewet

Dirk DE MEULEMEESTER
 Advocaat balies Gent en Parijs, Voorzitter CEPANI

Maud PIERS
 Professor UGent

Inleiding

1. Op 1 september 2013 trad de wet van 24 juni 2013 tot wijziging van het zesde deel van het Gerechtelijk Wetboek betreffende de arbitrage (hierna 'nieuwe Arbitragewet') in werking. Deze bijdrage licht kort het begrip 'arbitrage' toe en bespreekt de ontstaansgeschiedenis en doelstellingen van de nieuwe Arbitragewet. Vervolgens wordt de inhoud van deze nieuwe Arbitragewet belicht, waarbij vooral aandacht wordt besteed aan de veranderingen die deze invoert¹. Waar relevant, wordt ook telkens gewezen op de analogie met de UNCITRAL-Modelwet. Het zal duidelijk worden dat de nieuwe Arbitragewet voortbouwt op de suggesties van de

¹ D. DE MEULEMEESTER en M. PIERS, "The new Belgian arbitration law", *ASA Bulletin* 2013/3, p. 596-602; X. "Wetgeving - Arbitrage - Wet van 24 juni 2013 tot wijziging van het zesde deel van het Gerechtelijk Wetboek betreffende de arbitrage", *NJW* 2013, p. 588-590; H. VERBIST, "New Belgian Arbitration Law of 24.06.2013 and New Cepani Arbitration Rules of 01.01.2013", *Journal of International Arbitration* 2013/5, p. 597-618; H. VERBIST, "Wat brengt het nieuwe Belgische arbitragerecht", *Orde Express*, jaargang 8, n. 16; M. PIERS en D. DE MEULEMEESTER, "Nieuwe arbitragewet - België is voortaan een 'Uncitral Modelwet'-land", *NJW* 2013, p. 726-736; D. DE MEULEMEESTER, "Voorlopige of bewaende maatregelen in arbitrage" in M. PIERS (ed.), *De nieuwe arbitragewet 2013: essentiële bepalingen en hun praktische werking*, Antwerpen, Intersentia, 2013, p. 65-82; L. DEMEYERE, "De arbitragevoetnoot en de arbitreerbaarheid" in M. PIERS (ed.), *De nieuwe arbitragewet 2013: essentiële bepalingen en hun praktische werking*, Antwerpen, Intersentia, 2013, p. 1-25; L. DEMEYERE en H. VERBIST, "Das neue belgische Schiedsverfahrensgesetz von 2013", *SchiedsVZ* 2013/6, p. 310-314; J. ERAUW, "Rond arbitrage rijzen vragen van internationale aard inzake bevoegdheid, toepasselijk recht en executie" in M. PIERS (ed.), *De nieuwe arbitragewet 2013: essentiële bepalingen en hun praktische werking*, Antwerpen, Intersentia, 2013, p. 131-153; V. FONCKE, "Bewijsvoering in arbitrage" in M. PIERS (ed.), *De nieuwe arbitragewet 2013: essentiële bepalingen en hun praktische werking*, Antwerpen, Intersentia, 2013, p. 83-103; M. DAL, "La nouvelle loi sur l'arbitrage", *JT* 2013, p. 785-795; M. PIERS (ed.), *De nieuwe arbitragewet 2013: essentiële bepalingen en hun praktische werking*, Antwerpen, Intersentia, 2013, 187 p.; P. TAELEMAN, "Het verzoek tot arbitrage en andere mededelingen in het raam van een arbitrageprocedure" in M. PIERS (ed.), *De nieuwe arbitragewet 2013: essentiële bepalingen en hun praktische werking*, Antwerpen, Intersentia, 2013, p. 105-129; I. VEROUGSTRATE, "De basisprincipes van de arbitrageprocedure" in M. PIERS (ed.), *De nieuwe arbitragewet 2013: essentiële bepalingen en hun praktische werking*, Antwerpen, Intersentia, december 2013, p. 27-42; S. BOURGEOIS en K. SWERTS, "Nieuwe Belgische arbitragewet treedt in werking", *RABG* 2013, p. 1308-1309; M. DAL, "Au Cepani la nouvelle loi sur l'arbitrage (le 06.11.2013)", *JT* 2013, p. 783-784; M. PIERS en D. DE MEULEMEESTER, "The adoption of the Uncitral Model Law encourages arbitration in Belgium", *b-Arbitra* 2013/2, p. 367-404; O. CARRASSE, "Le nouveau droit belge de l'arbitrage", *Revue de l'arbitrage* 2013/4, p. 953-978; G. KEUTGEN, "La réforme 2013 du droit belge de l'arbitrage", *Rechtsint.comp.* 2014/1, p. 65-112; D. PHILIPPE, "Modernisation of the Belgian law on arbitration", *DAOR* 2014/109, p. 5-20 en M. PIERS, M. FLAMBE en D. DE MEULEMEESTER, "Belgium welcomes the Uncitral model law in its new arbitration law", *Brazilian Review of Arbitration and Mediation (Revista de Arbitragem e Mediação)*, 29-54.

¹⁶ RvSt 4 juni 2012, nr. 219.605, kloekkenhuiderszaak ombudsman 2011-0001.

UNCITRAL-Modelwet, doch ook een aantal typische Belgische eigenheden behoudt die hiervan afwijken en/of deze aanvullen.

HOOFDSTUK I

Arbitrage: begripsomschrijving

2. Arbitrage is een manier van geschillenbeslechting waarbij partijen aan één of meer arbiters de rechtsprekende macht opdragen om definitief aan een bestaand of toekomstig geschil een einde te stellen. De partijen die kiezen voor arbitrage zien bijgevolg af van de tussenkomst ten gronde door de rechterlijke macht.

Arbitrage kan slechts een rechtsgeldig alternatief bieden voor de overheidsrechter, indien de keuze ervoor het voorwerp was van een wilsuiting van de partijen. Arbitrage is dus gesteund op het principe van partijautonomie. Dit houdt eveneens in dat partijen de vrijheid hebben om deze procedure zelf in te richten op een manier die zij het meest aangewezen achten. Die vrijheid en de daaruit voortvloeiende flexibiliteit veronderstellen wel dat er een degelijke arbitragewet is die deze wilsvrijheid ondersteunt en die de arbitrageprocedure aanvult daar waar de partijen niet in een oplossing hebben (kunnen) voorzien. Een goede en gunstige arbitragewet of *lex arbitri* is dus van belang voor een optimaal verloop van een arbitrage.

HOOFDSTUK II

De ontstaansgeschiedenis van de nieuwe Arbitragewet

3. De eerste Belgische Arbitragewet dateert van 1972 en maakte het voorwerp uit van de artikelen 1676 tot 1723 in deel VI van het Gerechtelijk Wetboek². De eerste Arbitragewet was gebaseerd op de Europese overeenkomst van 1966 houdende een eenvormige wet inzake arbitrage³. Bij latere hervormingen⁴ van deel VI Ger. W. in 1985 en 1998 liet België zich reeds inspireren door het gekende en beproefde model dat de United Nations Commission on International Trade Law of 'UNCITRAL' heeft ontworpen in 1985⁵. UNCITRAL is het belangrijkste juridische orgaan van

² Wet 4 juli 1972 tot goedkeuring van de Europese overeenkomst houdende een eenvormige wet inzake arbitrage ondertekend te Straatsburg op 20 januari 1966, en tot invoering in het Gerechtelijk Wetboek van een zesde deel betreffende de arbitrage, BS 8 augustus 1972, 8717.

³ Europese overeenkomst houdende een eenvormige wet inzake arbitrage, ondertekend te Straatsburg op 20 januari 1966, te raadplegen op <http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Hinj/056.htm> (consultatie 26 september 2013).

⁴ Wet 27 maart 1985, BS 13 april 1985, 516 en wet 18 mei 1998 tot wijziging van de bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek inzake arbitrage, BS 7 augustus 1998, 25353.

⁵ Deze internationale organisatie ontwierp in 1985 de 'UNCITRAL Model Law on International Commercial Arbitration'. Deze UNCITRAL-Modelwet werd herzien in 2006. Voor meer informatie zie <http://www.uncitral.org>.

de Verenigde Naties op het vlak van internationale handel en stelt zich tot doel de regels inzake internationale handel te moderniseren en harmoniseren.

Thans, met de nieuwe Arbitragewet, heeft België zich geheel ingeschreven in het raamwerk van de uniforme 'UNCITRAL-Modelwet'⁶. De Belgische wetgever heeft zich hierbij uiteraard gesteund op de jarenlange ervaring van de Belgische rechtspraak en rechtsleer inzake arbitrage. Bovendien is de nieuwe Arbitragewet het resultaat van het denkwerk van een groep van experts die zich ook hebben laten inspireren door rechtsvergelijkend onderzoek⁷. De nieuwe Arbitragewet is dus geen louter herwerking van de oude wet. Het vroegere deel VI Ger. W. werd grotendeels hertekend en vervangen door een nieuwe reeks artikelen 1676 tot 1722.

België sluit zich daardoor voortaan aan bij het rijtje van meer dan 60 landen die allemaal als 'UNCITRAL-Modelwet'-land doorgaan. Het Belgische Parlement heeft deze moderne wetgeving unaniem aangenomen. De nieuwe Arbitragewet moet België op de kaart zetten als een uitstekend en modern arbitrageforum.

Merk nog op dat de nieuwe Arbitragewet consequent spreekt over 'arbitrale uitspraak' en dus niet langer de term 'scheidsgerechtelijke uitspraak' gebruikt.

HOOFDSTUK III

Doelstellingen van de nieuwe Arbitragewet: een monistisch systeem met een ruim toepassingsgebied

4. De UNCITRAL-Modelwet is gericht op 'internationale arbitrage' en intervieneert niet in wetgeving die 'nationale arbitrage' regelt. De Belgische wetgever heeft ervoor gekozen om bij de invoering van de UNCITRAL-Modelwet deze van toepassing te maken op zowel nationale als internationale arbitrage. Het betreft een uitdrukkelijke keuze voor het zogenaamde monistisch systeem⁸. Dit ligt in de lijn van het vroegere Belgische recht dat eveneens van toepassing was op nationale en internationale arbitrage.

5. Het onderscheid tussen nationale en internationale arbitrage speelt slechts een minieme rol in de nieuwe Arbitragewet, namelijk in de context van de vernietigingsvordering. Het nieuwe artikel 1718 Ger. W. (alsook het oude art. 1717, (4)

⁶ Wet 24 juni 2013 tot wijziging van het zesde deel van het Gerechtelijk Wetboek betreffende de arbitrage, BS 28 juni 2013, 41263, in werking getreden op 1 september 2013.

⁷ Dit blijkt niet alleen uit de keuzes die zijn gemaakt en hierna worden toegelicht. Bovendien blijkt dit ook duidelijk uit de memorie van toelichting (MvT, Parl.St., Kamer 2012-13, nr. 53K2743/005).

⁸ Voor het onderscheid tussen het monistische systeem versus het dualistische systeem, zie D. DE MEULENEESTER, 'The future of arbitration: the evolution of arbitration in the world and the quest for the most favourable law. Should we make a difference between national and international arbitration?' in *Erbetroot van Guy Kawgen*, Brussel, Bruylant, 2012, 96.

De regel geldt immers nog steeds dat de Belgische rechters zich enkel over Belgische arbitrale uitspraken kunnen buigen⁹. Inzake de erkenning en tenuitvoerlegging maakt de nieuwe Arbitragewet geen onderscheid meer. Het nieuwe artikel 1721, (1) Ger.W. voorziet in een aantal gronden op basis waarvan de rechtbank van eerste aanleg de erkenning en uitvoerbaarverklaring van een arbitrale uitspraak kan weigeren "ongeacht het land waarin zij werd gedaan". Buitenlandse arbitrale uitspraken zullen enkel nog op een andere behandeling kunnen rekenen "wanneer er een verdrag bestaat tussen België en het land waar de arbitrale uitspraak is gedaan"¹⁰. In dat geval zal het verdrag immers primeren.

8. Tot slot moet worden meegegeven dat het toepassingsgebied van de nieuwe Arbitragewet ruimer is dan dat van de UNCITRAL-Modelwet. Deze laatste is enkel van toepassing op handelsarbitrage¹¹. De nieuwe Belgische Arbitragewet beperkt zich niet tot handelsgeschillen maar vindt ook toepassing in geschillen m.b.t. andere domeinen van het maatschappelijke leven¹².

HOOFDSTUK IV

Overzicht en bespreking van de inhoudelijke wijzigingen

AFDELING 1

De geschillen vatbaar voor arbitrage

9. Hoofdstuk I van deel VI Ger.W. bevat een reeks 'Algemene bepalingen'. Het nieuwe artikel 1676, (1) Ger.W. maakt daar deel van uit en definieert het nieuwe criterium als de objectieve arbitreerbaarheid van geschillen. De objectieve arbitreerbaarheid heeft betrekking op de vrijheid van de partijen om een geschil aan arbitrage voor te leggen. Deze vrijheid is beperkt in het licht van een reeks overwegingen van openbare orde die de nationale wetgever relevant acht. Het oude artikel 1676 Ger.W. gebruikte als richtlijn de vatbaarheid voor dading.

10. Het nieuwe artikel 1676 Ger.W. hanteert een dubbel criterium. Ten eerste stelt het dat "ieder geschil van vermogensrechtelijke aard" voorwerp kan zijn van arbitrage. Ten tweede bepaalt het dat eveneens "niet-vermogensrechtelijke geschillen die vatbaar zijn voor dading" het voorwerp kunnen uitmaken van een

⁹ Voor meer over het rechtsmiddel van de vernietiging, zie *infra* nrs. 35 e.v.

¹⁰ Nieuwe art. 1721, (3) Ger.W.

¹¹ 'Commercial arbitration' wordt in de Modelwet wel ruim gènterpreteerd. Zie voetnoot 2 bij art. 1 UNCITRAL-Modelwet.

¹² Omtrent de keuze voor een ruim toepassingsgebied zie *MvT, Parl.St. Kamer* 2012-13, nr. 53K2743/005, 6.

Ger.W.) voorziet dat partijen hun recht om de vernietiging te vorderen uitdrukkelijk kunnen uitsluiten wanneer "geen van hen een natuurlijke persoon met de Belgische nationaliteit of met woonplaats of gewone verblijfplaats in België is of een rechtspersoon die zijn statutaire zetel, voornaamste vestiging of een bijkantoor in België heeft". Met andere woorden, partijen kunnen enkel afstand doen van hun recht tot vernietiging van de arbitrale uitspraak wanneer ze betrokken zijn bij een internationale arbitrage op voorwaarde dat deze geen enkele band heeft met België, met uitzondering van de plaats waar de arbitrageprocedure plaatsvindt.

6. De nieuwe Arbitragewet besteedt verder bijzondere aandacht aan 'internationale arbitrage' in de context van het internationaal privaatrecht. Hoofdstuk I voorziet in een aantal bepalingen die duidelijkheid verschaffen omtrent de bevoegde rechtbank en het toepasselijk procedurerecht wanneer internationale elementen aanwezig zijn.

Zo bepaalt het nieuwe artikel 1676, (6) Ger.W. uitdrukkelijk dat de artikelen 5 tot 14 van het Wetboek van Internationaal Privaatrecht inzake rechterlijke bevoegdheid van toepassing zijn op arbitrage en dat bovendien de Belgische rechters bevoegd zijn wanneer de plaats van arbitrage in de zin van artikel 1701, (1) Ger.W. in België ligt op het moment van het inleiden van de vordering. Indien en zolang de plaats van arbitrage niet gekend is, zijn de Belgische rechters enkel bevoegd om zich over hun rechtsmacht uit te spreken en om voorlopige en bewarende maatregelen uit te vaardigen.

Het nieuwe artikel 1676, (7) Ger.W. voorziet daarnaast in een uitdrukkelijke verwijzing naar de toepasselijke *lex arbitri*. Deze bepaling voorziet dat deel VI van het Gerechtelijk Wetboek van toepassing is wanneer de plaats van arbitrage in België ligt. Er zijn evenwel enkele bepalingen die steeds van toepassing zijn, ook als de arbitrage buiten België plaatsvindt. Het nieuwe artikel 1676, (8) Ger.W. voorziet dat de bepalingen van de artikelen 1682, 1683, 1696 tot 1698, 1708 en 1719 tot 1722 Ger.W. steeds van toepassing zijn ongeacht de plaats van arbitrage en niettegenstaande elke andersluidende overeenkomst.

7. In dit verband moet ook worden opgemerkt dat het Belgisch recht traditioneel wel een onderscheid maakte tussen Belgische en buitenlandse arbitrale uitspraken. Dit onderscheid werd gemaakt op basis van de plaats van arbitrage. Op buitenlandse arbitrale uitspraken waren immers andere regelen van toepassing voor wat de erkenning en tenuitvoerlegging en de vernietiging van arbitrale uitspraken betreft.

In de nieuwe Arbitragewet is het onderscheid tussen Belgische en buitenlandse uitspraken enkel nog relevant voor wat het rechtsmiddel van de vernietiging betreft.

arbitrageovereenkomst tussen een consument en een ondernemer niet bindend is voor de consument indien deze overeenkomst voor het ontstaan van het geschil is gesloten en tot gevolg heeft dat de consument het recht wordt ontnomen zich voor de beslechting van het geschil tot de rechter te wenden. Deze bepaling dient nog te worden omgezet in het Belgisch recht. Artikel XVI.25, § 3 van het Wetboek Economisch Recht ('WER') stelt alvast voorop dat de Koning de voorwaarden vervat in artikel XVI.25, § 1 WER voor arbitrage aangaande consumentengeschillen verder kan uitwerken.

Ten tweede vereist artikel 10 van de ADR-Richtlijn ook dat de lidstaten ervoor zorgen dat de arbitrale uitspraak in een consumentengeschil slechts bindend is indien de partijen vooraf op de hoogte zijn gesteld van het bindende karakter hiervan en daarmee ook uitdrukkelijk hebben ingestemd. Deze bepaling dient echter volgens de bijlagen bij het wetsontwerp houdende de invoeging van boek XVI "Buitengerechtelijke regeling van consumentengeschillen" in het WER niet expliciet te worden omgezet, daar zulks reeds voorzien is in artikel VI.83, 22° en 23° WER.¹⁸ Een specifieke aanvaarding door de ondernemer is niet vereist indien het nationale recht bepaalt dat de arbitrale uitspraak bindend is voor ondernemers.¹⁹

AFDELING 3

De geldigheidsvoorwaarden voor de arbitrageovereenkomst

13. Naar het voorbeeld van de UNCITRAL-Modelwet voorziet de nieuwe Arbitragewet in een afzonderlijk hoofdstuk II met als titel "Arbitrageovereenkomst". Dit hoofdstuk bevat een omschrijving van de arbitrageovereenkomst en bepaalt wat de gevolgen hiervan zijn voor de partijen én de overheidsrechter.

14. Een belangrijke bepaling in dit hoofdstuk II is het nieuwe artikel 1681 Ger. W. Dit artikel omschrijft de arbitrageovereenkomst als "een overeenkomst waarin de partijen alle geschillen of sommige geschillen die tussen hen gerezen zijn of zouden kunnen rijzen met betrekking tot een bepaalde, al dan niet contractuele, rechtsverhouding aan arbitrage voorleggen". Deze bepaling is letterlijk ontleend aan artikel 7 (Optie 2) van de UNCITRAL-Modelwet²⁰. Door geen vormvereisten te stellen kiest de Belgische wetgever voor een moderne definitie van de arbitrageovereenkomst. Daardoor is het niet langer vereist dat een arbitrageovereenkomst wordt veruitwendigd in een geschrift. De bewijslast voor het bestaan van de arbitrage-

¹⁸ Wetsontwerp, Parl.St. Kamer 2013-14, nr. 53K 3360000 1, 79.

¹⁹ Art. 10, (2) ADR-Richtlijn.

²⁰ Art. 7, optie II UNCITRAL-Modelwet bepaalt: "Arbitration agreement" is an agreement by the parties to submit to arbitration all or certain disputes which have arisen or which may arise between them in respect of a defined legal relationship, whether contractual or not."

arbitrage. Deze algemene regel is uiteraard ondergeschikt aan de bijzondere wetgeving die de arbitreerbaarheid van geschillen uitsluit.¹³

De nieuwe omschrijving van de objectieve arbitreerbaarheid zal in de praktijk wellicht heel sterk aansluiten bij het criterium van de vatbaarheid voor dading. Toch kan de keuze voor een materieel criterium duidelijkheid brengen. De verwijzing naar het criterium van de dading gaf immers in het verleden aanleiding tot discussie omtrent de arbitreerbaarheid van geschillen die aan de openbare orde raken. De vraag werd gesteld of arbiters kennis konden nemen van een geschil waarop openbare bepalingen van toepassing waren. Het nieuwe artikel 1676 Ger. W. bevestigt nu de stelling die in de rechtspraak¹⁴ en rechtsleer¹⁵ de overhand nam, namelijk dat een geschil dat de openbare orde raakt via arbitrage kan worden beslecht.

AFDELING 2

De partijen die een arbitrageovereenkomst kunnen aangaan

11. Bij de bepaling wie bekwaaam is om een arbitrageovereenkomst aan te gaan heeft de wetgever hetzelfde vergelijkingspunt gebruikt als bij de vaststelling van de objectieve arbitreerbaarheid, nl. de dadingsovereenkomst. Artikel 1676, (2) Ger. W. bepaalt immers dat "ieder die bekwaaam of bevoegd is om een dading aan te gaan, [...] een arbitrageovereenkomst [kan] sluiten". Een uitzetting van wie precies bekwaaam is om een dading aan te gaan zou een al te grote sprong naar het gemeen recht m.b.t. genots- en handelingsbekwaamheid uitmaken en wordt hier dus niet in detail besproken. Het komt er globaal gezien op neer dat bijvoorbeeld minderjarige geen arbitrageovereenkomst kunnen sluiten.

12. Een specifieke categorie van personen die de (Europese) wetgever terecht in bescherming beoogt te nemen is de consument. In de marge vermelden wij dan ook dat er wat arbitrage inzake consumentengeschillen betreft twee specifieke regelingen gelden. Ten eerste stelt artikel 10 van de recente richtlijn 2013/11/EU inzake alternatieve beslechting van consumentengeschillen ('ADR-Richtlijn')^{16,17} dat een

¹³ Het nieuwe art. 1676, (5) Ger. W. verwijst bv. naar de nietigheid van een arbitrageovereenkomst die is gesloten vóór het ontstaan van een geschil waarvan de arbeidsrechtbank kennis moet nemen krachtens art. 578 en 583 Ger. W.

¹⁴ Klu. Gent 8 november 1995, TGR 1996, 17.

¹⁵ D. FEVERY, "Openbare orde in het kader van de procedure tot nietigverklaring van arbitrale sententies", AJT 1996-97, 183; J. VAN DEN HEUVEL, "Arbitrage: capita selecta" in *Liber Anticorum Lucien Simonis*, Brussel, Buyvaert, 2002, 335 en H. VAN HOUTE, "Het Belgisch arbitragerecht 1995-2000", TVA 2001, 125. Zie ook Klu. Gent 8 november 1995, TGR 1996, 17.

¹⁶ Richtl. EP en Raad nr. 2013/11, 21 mei 2013, betreffende alternatieve beslechting van consumentengeschillen en tot wijziging van verordening (EG) nr. 2006/2004 en richtlijn 2009/22/EG, Pb.L. 18 juni 2013, afl. 165, 63.

¹⁷ Voor een overzicht van de bepalingen van Europees recht die van invloed kunnen zijn op het nationale arbitragerecht, zie M. PIERS, "Consumer arbitration and European private law: a seminal consumer arbitration model for Europe", ERPL 2013, vol. 1, 247-288 en M. PIERS, "Spillovers of European consumer law: validity of arbitration agreements ... and beyond", *The American Review of International Arbitration* 2011, 625-659.

gemene recht. In de rechtspraak²⁶ en rechtsleer²⁷ wordt evenwel aangenomen dat het aanhangig maken van een arbitrage overeenstemt met een dagvaarding voor het gerecht, en dat het dus de verjaring stuit.

Het oude artikel 1683 Ger.W. was op het punt van de aanhangigmaking onduidelijk. Het bepaalde dat een arbitrage aanhangig was op het moment dat de eiser aan de tegenpartij kennis gaf van het instellen van de arbitrage. Uit de samenlezing van het oude artikel 1683 Ger.W. en artikel 2244 BW volgde dat op dit moment de verjaring wordt gestuit. Het was evenwel algemeen aanvaard dat partijen konden overeenkomen dat een derde de tegenpartij op de hoogte bracht van het verzoek tot arbitrage. Ze konden op dit punt dus afwijken van het oude artikel 1683, (1) Ger.W. De vraag rees evenwel wanneer de arbitrage dan precies aanhangig was: op het moment van de kennisgeving van de eiser aan de arbitrage-instelling of op het ogenblik dat de verweerder hiervan kennisnam, hetzij door toedoen van de eiser, hetzij na kennisgeving door de arbitrage-instelling. Uit rechtspraak bleek dat deze onduidelijkheid aanleiding kon geven tot problemen, in het bijzonder wanneer ook het arbitragereglement van de arbitrage-instelling onduidelijk was²⁸.

Het was dus passend duidelijkheid te creëren omtrent het moment van aanhangigmaking. Het nieuwe artikel 1702 Ger.W. brengt een verduidelijking door te stellen dat de arbitrageprocedure aanvangt "op de datum waarop het verzoek tot arbitrage overeenkomstig artikel 1678(1)(a) werd ontvangen door de verweerder". Het voegt er uitdrukkelijk aan toe dat de partijen dit anders kunnen overeenkomen. Deze bepaling is gemodelleerd op artikel 21 van de UNCITRAL-Modelwet.

AFDELING 5

De mededeling: de puntjes op de i

16. Hoofdstuk I van de nieuwe Arbitragewet omschrijft ook de term 'mededeling' en bepaalt hoe deze moet gebeuren en hoe de termijnen die lopen vanaf de mededeling worden berekend. De oude Arbitragewet bevatte hieromtrent geen expliciete bepalingen. Krachtens de nieuwe Arbitragewet gebeurt een mededeling mits de overdracht van een schriftelijk stuk met een communicatiemiddel of een manier van verzenden die bewijst van verzending oplevert²⁹. In navolging van artikel 3 van

overeenkomst berust op degene die zich erop beroept. Deze bepaling ligt in de lijn van het oude artikel 1677 Ger.W. waarin het vereiste van een geschrift weliswaar niet als geldigheidsvoorwaarde werd gesteld, doch nog wel gold *ad probationem*²¹. Dit geschriftvereiste werd evenwel al enige tijd in de Belgische rechtspraak niet meer zo nadrukkelijk gesteld²². Het nieuwe artikel 1681 Ger.W. heeft derhalve oog voor de veranderingen en noden van het moderne zakenleven, voor de realiteit van informele transacties en voor de nieuwe trends in (vaak elektronische) communicatie. Onze Belgische wetgeving promoot op die manier een echt *favor arbitrandum*-regime. Merk op dat de "more favourable law provision"²³ in artikel VII²⁴ van het Verdrag van New York²⁵ ruimte laat voor een dergelijke afwijking van het meer traditionele geschriftvereiste bepaald in artikel II van het Verdrag van New York.

AFDELING 4

Duidelijkheid omtrent het moment van aanhangigmaking

15. Het tijdstip van aanhangigmaking van een arbitrage heeft een groot praktisch belang voor het verdere verloop van de arbitrageprocedure. Bovendien doet de aanhangigmaking enkele termijnen lopen. De aanhangigmaking heeft bijvoorbeeld een effect op de verjaring van de ingeleide vordering. Artikel 2244 BW stelt dat "een dagvaarding voor het gerecht, een bevel tot betaling, of een beslag, betekend aan hem die men wil beletten de verjaring te verkrijgen", een burgerlijke stuiting vormt. Het inleiden van een arbitrage is in artikel 2244 BW niet opgenomen als stuitingsgrond. Aangezien er in deel VI Ger.W. niets is terug te vinden inzake verjaring en stuiting, moet worden gekeken naar de algemene rechtspraak en het

²¹ Gent 6 januari 2005, AR 2003/AR565, onuits.; Antwerpen 23 december 2003, AR 2002/AR25, onuits.; Gent 17 december 2002, P&B 2003, 227; Rb. Tongeren 2 november 2001, AR 00/789/A en 01/694/A, onuits.; Brussel 4 november 1991, JT 1992, 60-62. Zie ook J. LINSMEAU, *L'arbitrage volontaire en droit privé belge*, Brussel, Bruylant, 1991, 64; G. KEUTGEN en G.-A. DAL, *L'arbitrage en droit belge et international*, Brussel, Bruylant, 2006, 138; Ph. DE BOURNONVILLE, *L'arbitrage*, Brussel, Larcier, 2000, 96 en D. PIRE, "La convention d'arbitrage" in L. MATRAY (eds.), *L'arbitrage: travaux offerts au professeur Albert Fetiswe*, Gent, Story-Scientia, 1989, 32.

²² Zie bv. Xli, Hasselt 14 juni 2000, RW 2000-01, 1283-1285.

²³ Dit is ook de omschrijving die UNCITRAL geeft aan deze bepaling in haar commentaar inzake de tweede optie van art. 7 Uncitral Model Law on International Commercial Arbitration, 1985, with amendments as adopted in 2006, p. 29, te raadplegen op http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/arbitration/arb07-86998_Ebook.pdf (consultatie 2 augustus 2013).

²⁴ Art. VII (1) Verdrag van New York bepaalt: "De bepalingen van dit Verdrag doen geen afbreuk aan de geldigheid van multilaterale of bilaterale overeenkomsten, gesloten door de Verdragsluitende Staten, betreffende de erkenning en tenuitvoerlegging van scheidsrechtelijke uitspraken en ontnemen geen belanghebbende partij enig recht dat zij mocht hebben om gebruik te maken van een scheidsrechtelijke uitspraak op de wijze en in de mate, toegestaan volgens de wetgeving of de internationale overeenkomsten van het land waar op die uitspraak een beroep wordt gedaan" (eigen benadruking).

²⁵ Verdrag van New York 5 juni 1958 over de erkenning en tenuitvoerlegging van in het buitenland gewezen scheidsrechtelijke uitspraken, BS 15 november 1975.

²⁶ Cass. 4 oktober 1963, RW 1963-64, 765.

²⁷ E. BREWAEYS en I. BAËLE, *Verjaring in het vorderingsrecht*, Antwerpen, Kluwer, 2000, 46; H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, Tome VII, Brussel, Bruylant, 1933, nr. 1172; G. KEUTGEN en G.-A. DAL, *L'arbitrage en droit belge et international*, Brussel, Bruylant, 2006, 305; J. LINSMEAU, *L'arbitrage volontaire en droit privé belge*, Brussel, Bruylant, 1991, 121 en Ph. DE BOURNONVILLE, *L'arbitrage*, Brussel, De Boeck en Larcier, 2000, 172.

²⁸ M. PIERS en H. VERBIST, "Recente vernietigingen van arbitrale uitspraken van de geschillencommissie reizen: een analyse", DCCR 2005, 3-96.

²⁹ Nieuw art. 1677, (2) Ger.W.

de UNCITRAL-Modelwet voorziet het nieuwe artikel 1678, (1) Ger.W. dat de mededeling moet worden afgegeven of toegezonden aan de geadresseerde in persoon, aan zijn woon- of verblijfplaats, of op zijn elektronisch adres. Wanneer het gaat om een rechtspersoon geldt als mededeling een afgifte of toezending aan zijn statutaire zetel, zijn voornaamste vestiging, of zijn elektronisch adres. Wanneer na redelijk onderzoek geen van deze plaatsen kan worden gevonden, kan de mededeling geldig gebeuren door afgifte of toezending op het laatst gekende adres van deze respectieve plaatsen.

Het nieuwe artikel 1678, (2) Ger.W. bepaalt ook uitdrukkelijk wat de aanvangsdatum is voor het berekenen van de termijnen die vanaf de mededeling beginnen te lopen ten aanzien van de geadresseerde. De termijn begint te lopen vanaf de dag die volgt op het ontvangen of het afgeven van de mededeling wanneer een ontvangstbewijs voorhanden is. De mededeling wordt dan geacht ten aanzien van de geadresseerde te zijn gebeurd op de dag die het ontvangstbewijs aangeeft³⁰. Wanneer een mededeling per aangetekend schrijven is gebeurd, zal de termijn pas beginnen lopen vanaf de derde werkdag die volgt op die waarop de brief aan de postdiensten is overhandigd, tenzij de geadresseerde het tegendeel bewijst.

Artikel 1678 Ger.W. is van aanvullend recht en geldt enkel wanneer de partijen geen andere regeling zijn overeengekomen, bijvoorbeeld door te verwijzen naar het arbitragelement van een arbitrage-instelling.

AFDELING 6

De rechten van verdediging en de gelijkheid tussen de partijen

17. De regelen inzake aanhangigmaking³¹ en mededeling³² besteden een maximale zorg aan de rechten van verdediging van de geadresseerde zonder de vooruitgang van de procedure uit het oog te verliezen. De nieuwe Arbitragewet hecht overigens doorheen de ganse arbitrageprocedure groot belang aan het beginsel van gelijkheid en aan de rechten van verdediging. Hiervoor was ook reeds aandacht in het vroege arbitragerecht, maar de nieuwe wet doet dit veel nadrukkelijker. Zo stelt het nieuwe artikel 1699 Ger.W. expliciet dat "de partijen op voet van gelijkheid behandeld [moeten] worden en [...] elke partij alle mogelijkheden [moet] hebben om haar rechten, middelen en argumenten te doen gelden met inachtneming van het beginsel van de tegenspraak. Het scheidsrecht waakt over de naleving van deze verplichting alsook over het in acht nemen van de loyaliteit van de debatten."

³⁰ Nieuw art. 1678, (3) Ger.W.

³¹ Zie *supra*: 4.4.

³² Zie *supra*: 4.5.

AFDELING 7

De tussenkomst van de nationale rechter vóór, tijdens en na de arbitrale procedure

18. De partijen kennen rechtsprekende macht toe aan een *scheidsgerecht*. Dit betekent dat zij afzien van een tussenkomst ten gronde door de rechterlijke macht. Toch belet dit niet dat de overheidsrechter een nuttige rol kan spelen in de aanloop naar, tijdens en zelfs na de arbitrageprocedure.

§ 1. De samenstelling van het scheidsgerecht

19. Het nieuwe artikel 1680 Ger.W. regelt de situatie waarin partijen er niet in slagen om binnen afzienbare tijd een scheidsgerecht samen te stellen of hiervoor een regeling overeen te komen. De rechter die in dit geval bevoegd is om tussen te komen is de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg met als zetel die van het hof van beroep tot wiens rechtsgebied de plaats van arbitrage behoort. Indien er geen identificeerbare zetel is, kijkt men naar de rechtbank van eerste aanleg zetelend op de plaats van het hof van beroep in wiens rechtsgebied de rechtbank bevoegd zou zijn geweest om kennis te nemen van het geschil ten gronde indien dit niet aan arbitrage was onderworpen³³. Deze regeling heeft tot doel om het aantal rechtbanken dat zich over arbitrage moet uitspreken te beperken. Deze kanalisering moet leiden tot meer specialisatie en dus tot een hogere doeltreffendheid.

20. De voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg die moet oordelen over de aanstelling van een arbiter kan op eenzijdig verzoekschrift worden gevat en een beslissing nemen *ex parte*, en dus zonder de tegenpartij te hebben gehoord³⁴. Een partij die nalaat om mee te werken aan de aanstelling van het scheidsgerecht, zal dus niet langer stikken in de wielen kunnen steken. De arbitrageprocedure zal dus voortgang vinden. Dit geldt niet voor de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg die zich moet uitspreken over de wraking en vervanging van een arbiter. Hij wordt gevat op dagvaarding en er is een tegensprekelijke procedure voorzien³⁵.

§ 2. De wraking van een arbiter of een deskundige

21. Hoofdstuk III van de nieuwe wet met betrekking tot de "Samenstelling van het scheidsgerecht" regelt ook duidelijk de procedure tot wraking van de arbiters en stelt nu uitdrukkelijk dat de partijen de vrijheid hebben om de procedure tot wraking

³³ Nieuw art. 1680, (6) Ger.W.

³⁴ Nieuw art. 1680, (1) Ger.W.

³⁵ Nieuw art. 1680, (2) Ger.W.

te ontnemen om eveneens hierover te oordelen wanneer de zaak aan haar wordt voorgelegd⁴⁰.

24. De nieuwe artikelen 1682, (1) en 1690 Ger.W. bevestigen dit principe. Artikel 1682 Ger.W. laat toe dat de overheidsrechter over zijn rechtsmacht beslist wanneer een geding ten gronde bij hem aanhangig is. Hierbij geldt als voorwaarde dat de partijen de exceptie van arbitrage tijdig, *i.e. in limine litis*, hebben opgeworpen. De rechter moet zich zonder rechtsmacht verklaren, tenzij hij vaststelt dat de arbitrageovereenkomst ten aanzien van dat geschil niet geldig is of is beëindigd⁴¹. De procedure voor de rechter belet niet dat het scheidsgerecht de arbitrage verderzet.⁴² De rechtspraak maakte in het verleden al duidelijk dat het niet toekomt aan de overheidsrechter om zich over de rechtsmacht van het scheidsgerecht uit te spreken wanneer hij optreedt in het kader van de benoeming van arbiters⁴³.

Het nieuwe artikel 1690 Ger.W. herneemt eveneens de oude regeling, namelijk dat het scheidsgerecht kan beslissen over zijn eigen rechtsmacht. Dit is ook in de lijn met de regeling die we vinden in artikel 16 van de UNCITRAL-Modelwet. De Belgische wetgever vult evenwel artikel 16, (3) van de UNCITRAL-Modelwet aan door te bepalen dat de rechtsmachtbeslissing van het scheidsgerecht, waarbij het scheidsgerecht verklaarde rechtsmacht te hebben, slechts kan worden aangevochten op het moment dat de uitspraak in de hoofdzaak en langs dezelfde weg voor de rechtbank van eerste aanleg wordt bestreden. Deze regeling moet een efficiënte voortgang van de arbitrage vrijwaren⁴⁴. De overheidsrechter kan op vordering van een van de partijen wél onmiddellijk hierover uitspraak doen, wanneer het scheidsgerecht zich – middels een arbitrale uitspraak – zonder rechtsmacht verklaarde⁴⁵. Het nieuwe artikel 1690, (2) Ger.W. verduidelijkt nu ook dat ten aanzien van het scheidsgerecht, de exceptie van gebrek aan rechtsmacht moet worden opgeworpen uiterlijk in de eerste conclusie of, wanneer het gaat om een verweer dat het geschil buiten de rechtsmacht van het scheidsgerecht valt, zodra dit geschilpunt in de procedure aan bod komt. Evenwel belet deze bepaling niet dat het scheidsgerecht een laattijdig opgeworpen exceptie alsnog mag aanvaarden indien het oordeelt dat de vertraging gerechtvaardigd is⁴⁶.

⁴⁰ C.E.A. FLAVIA GUIBAREY, "Who should determine arbitrability? Arbitration in a changing economic and political environment", *Arb.Int'l* 1996, 415-428 en A. DIMOULITSIS, "Separability and Kompetenz-Kompetenz" in X, *ICCA Congress Series No. 9, Improving the Efficiency of Arbitration: Agreements and Awards: 40 years of application of the New York Convention*, Paris, Kluwer, 1999, 217-256.

⁴¹ Kh. Brussel 16 januari 1991, *TBH* 1992, 137-139; Rb. Brussel 24 december 1993, *JT* 1994, 382-383 en Kh. Antwerpen 13 juni 1983, *RHA* 1985, 71-79.

⁴² Nieuw art. 1682, (2) Ger.W.

⁴³ Bergen 22 juni 1982, *Pas*, 1983, II, 8; Kh. Tongeren 18 maart 1976, *Rechtspraak in Handelszaken* 1976, 501-508 en Kh. Gent 21 december 2000, *DAOR* 2001, 324-327.

⁴⁴ *MvT, Parl.St.*, Kamer 2012-13, nr. 53K274/3/005, 23.

⁴⁵ Nieuw art. 1690, (4) Ger.W.

⁴⁶ Nieuw art. 1690, (2), laatste zin Ger.W.

king van een arbiter overeen te komen. Zij kunnen hiertoe bijvoorbeeld beroep doen op het reglement van een arbitrage-instelling³⁶.

In tegenstelling tot wat is voorzien in artikel 13 van de UNCITRAL-Modelwet kunnen de partijen de wraking niet voorleggen aan de overheidsrechter indien zij een andersluidende procedure voor wraking zijn overeengekomen. In dit geval geeft de partij die een arbiter wil wraken schriftelijk kennis aan het scheidsgerecht en de tegenpartij van de wrakingsgronden. Die kennisgeving moet op straffe van niet-ontvankelijkheid gebeuren binnen een termijn van vijftien dagen te rekenen vanaf de datum waarop de wrakende partij op de hoogte was van de samenstelling van het scheidsgerecht of vanaf de datum waarop zij op de hoogte was van de omstandigheden die de wraking rechtvaardigen³⁷. Een wraking kan dus zowel bij aanvang van de procedure als later in de loop ervan plaatsvinden.

Wel in overeenstemming met de efficiënte regeling in de UNCITRAL-Modelwet is de bepaling in de nieuwe wet dat het scheidsgerecht de arbitrageprocedure ononderbroken kan – maar niet moet – voortzetten terwijl de overheidsrechter zich buigt over de vraag tot wraking³⁸. Dit laat uiteraard toe dat de arbitrageprocedure efficiënt kan worden gevoerd.

22. Het nieuwe artikel 1707 Ger.W. bepaalt dat de partijen eveneens de deskundigen die zijn aangesteld door het scheidsgerecht, kunnen wraken op basis van de gronden bepaald en de wijze voorzien voor arbiters³⁹. Ook hier is het nu dus mogelijk dat op het oordeel van de overheidsrechter wordt beroep gedaan.

§ 3. Kompetenz-Kompetenz

23. De partijautonomie schraagt het beginsel van 'Kompetenz-Kompetenz'. Dit beginsel is ontleend aan het Duitse rechtssysteem, doch het kreeg in de context van de internationale arbitrage gaandeweg een invulling die afwijkt van het Duitse concept. Het houdt verband met de vraag of de arbiter de – al dan niet exclusieve – bevoegdheid heeft om over zijn eigen rechtsmacht te oordelen. De term verwijst eerder naar een geheel van opvattingen omtrent deze bevoegdheidsvraag dan naar een welbepaalde regel. Het Belgische *Kompetenz-Kompetenz*-beginsel houdt een erkenning in van de macht van het scheidsgerecht om over zijn eigen rechtsmacht te beslissen, zonder aan de rechterlijke macht de bevoegdheid

³⁶ Nieuw art. 1687, (1) Ger.W.

³⁷ Nieuw art. 1687, (2), (a) Ger.W.

³⁸ Nieuw art. 1687, (2), (b) Ger.W.

³⁹ Nieuw art. 1707, (4) Ger.W.

27. Bijzonder in dit verband is ook de nieuwe bepaling in artikel 1700, (5) Ger.W. dat minder restrictief is dan het oude artikel 1696, (5) Ger.W. Het nieuwe artikel 1700, (5) Ger.W. geeft aan het scheidsrecht de bevoegdheid om beslissingen te nemen over vorderingen tot schriftonderzoek en om te oordelen over de beweerde valsheid van documenten. Het scheidsrecht kan geen uitspraak doen over de strafrechtelijke gevolgen van een dergelijke valsheid, maar kan hieromtrent wel besluiten trekken voor wat het bewijs betreft. Het scheidsrecht kan deze gevolgtrekkingen enkel doen gelden ten aanzien van de partijen in het geding⁵¹. Een uitzondering op deze regeling betreft de vorderingen inzake *authentieke* akten. Voor dergelijke akten zal het scheidsrecht aan de partijen de gelegenheid geven om zich binnen een bepaalde termijn tot de rechtbank van eerste aanleg te wenden⁵².

§ 5. Voorlopige en bewarende maatregelen

28. Geheel in de lijn van de oude wetgeving en rechtspraak voorziet de nieuwe Belgische Arbitragewet dat de kortgedingrechter en het scheidsrecht parallelle bevoegdheden hebben inzake voorlopige en bewarende maatregelen⁵³. De partijen kunnen evenwel van deze regel afwijken.

29. Het nieuwe artikel 1698 Ger.W. bepaalt dat de *kortgedingrechter* tijdens een arbitrage – ongeacht of die al dan niet plaatsvindt op het Belgische grondgebied – over dezelfde rechtsmacht beschikt als binnen het kader van een gerechtelijke procedure. Dit betekent ook dat het beroep op de kortgedingrechter is onderworpen aan de voorwaarde van een hoogdringende noodzaak om voorlopige maatregelen te treffen⁵⁴. De formulering in artikel 1698 Ger.W., namelijk dat “de kortgedingrechter [beschikt] over dezelfde rechtsmacht als met betrekking tot de gerechtelijke procedure”, lijkt aan te geven dat aan de bevoegdheid van de kortgedingrechter geen bijkomende voorwaarden worden gesteld. Dit moet dan ook een einde stellen aan de discussie die onder de oude wet van 1998 bleef woeden omtrent de betekenis van het concept van ‘hoogdringendheid’ in de context van een arbitrageprocedure⁵⁵. De beperkingen aan de rechtsmacht van het scheidsrecht die hierboven zijn beschreven, kunnen in bepaalde omstandigheden een reden

⁵¹ MvT, Parl.St. Kamer 2012-13, nr. 53K2743/005, 28.

⁵² Nieuw art. 1700, (5) Ger.W.

⁵³ MvT bij het wetsontwerp tot wijziging van de bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek betreffende arbitrage, Parl.St. Senaat: 1997-98, nr. 1374/1, 6. Zie ook L. DEMEYERE, “De wet van 19 mei 1998 tot wijziging van de bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek betreffende de arbitrage”, RW 1998-99, 867; H. VAN HOUTTE, “Procedure-afspraken bij arbitrage”, TVA 1989, 85-89 en G. DE LEVAL, “L'arbitre et le juge étatique: quelle collaboration?”, *Revueint.comp.* 2005, 12.

⁵⁴ Art. 584 Ger.W. Zie Kh. Brugge 16 februari 1994, RW 1993-94, 1306-1307; Voorz. Kh. Gent 16 juni 1993, TGR 1994, 10-12; Luik 12 juni 1985, *Ann.dr.Liege* 1990, 233-235; Voorz. Rb. Mechelen 16 april 1985, Pas. 1985, I, 50 en Rb. Luik 15 juni 1978, JT 1962, 157. Merk op dat hoogdringendheid niet vereist is opdat het scheidsrecht voorlopige en bewarende maatregelen zou mogen bevelen.

⁵⁵ Zie over deze discussie M. PIERS, *Sectorale Arbitrage*, Antwerpen, Intersentia, 2007, 230 e.v.

§ 4. § 4. Bewijsmaatregelen, beslag en de uitoefening van dwang

25. De partijen kunnen ook tijdens de arbitrageprocedure beroep doen op de overheidsrechter. De tussenkomst van de overheidsrechter kan voor bepaalde acties zelfs noodzakelijk zijn.

Deze noodzakelijkheid komt grotendeels voort uit het feit dat de rechtsmacht van de arbiters berust op de wil van de partijen. Vooreerst heeft dit *ratione personae* tot gevolg dat het scheidsrecht enkel rechtsmacht heeft ten aanzien van de partijen die onderling zijn overeengekomen om het geschil aan arbitrage te onderwerpen. De arbiters kunnen dus geen maatregelen bevelen aan derden die buiten de arbitrage staan⁴⁷. Ten tweede is de rechtsmacht van het scheidsrecht ook *ratione materiae* afhankelijk van de wil van de partijen; zij leggen immers in hun arbitrageovereenkomst de grenzen vast waarbinnen de arbiters mogen optreden. Het scheidsrecht moet oordelen over alle en enkel die rechtsvragen die aan hem worden voorgelegd. De partijen kunnen het voorwerp van arbitrage wel uitbreiden tijdens het geding⁴⁸. Ten derde is de macht van het scheidsrecht beperkt *ratione temporis*; een scheidsrecht is immers een tijdelijke instelling. Het kan maar uitspraak doen eenmaal en zolang het is samengesteld, en in sommige gevallen pas nadat een deel van de kosten en honoraria is betaald door de partijen. Arbiters zijn niet met overheidsgezag bekleed en hebben ook geen imperiumbevoegdheid.

26. Het nieuwe artikel 1700, (4) Ger.W. bepaalt dat het scheidsrecht alle nodige onderzoeksmaatregelen mag bevelen. Het kan een partij bevelen om bewijsmiddelen voor te leggen en zelfs een dwangsom opleggen indien nodig. Het scheidsrecht kan evenwel geen dwang uitoefenen op de partijen of ten aanzien van derden, noch kan het bewarend beslag bevelen⁴⁹. Het nieuwe artikel 1708 Ger.W. voorziet daarom uitdrukkelijk dat een partij zich tot de overheidsrechter kan wenden indien nodig. Deze bepaling stelt dat een partij met instemming van het scheidsrecht aan de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg zetelend in kort geding kan vragen om alle nodige bewijsmaatregelen te bevelen. Tegen een dergelijke beslissing van de rechter staan geen rechtsmiddelen open⁵⁰.

⁴⁷ Gent 11 september 1997, TBH 1999, 56-60 en Brussel 22 januari 1959, Pas. 1959, II, 196-199. Zie ook G. KEUTJEN en G.-A. DAL, *L'arbitrage en droit belge et international*, Brussel, Bruylant, 2006, 193; J. LINSMEAU, *L'arbitrage volontaire en droit privé belge*, Brussel, Bruylant, 1991, 76 en Ph. DE BOURNONVILLE, *L'arbitrage*, Brussel, Larcier, 2000, 135.

⁴⁸ Cass. 10 december 1998, *Arr.Cass.* 1998, 1115-1117; Bergen 17 juni 1980, Pas. 1980, II, 128-131; Antwerpen 21 april 1975, *Limb.Redict.* 1975, 112-113; Rb. Hasselt 19 februari 1996, AR 94/455A, onuitg. en Voorz. Mechelen 27 juni 1996, EJ 1997, 11-12.

⁴⁹ Nieuw art. 1691 Ger.W.

⁵⁰ Nieuw art. 1680, (4) Ger.W.

van urgentie doen ontstaan die een beroep op de kortgedingrechter rechtvaardigt. Het gebrek aan slagkracht van een scheidsgericht is evenwel geen bijkomende voorwaarde. Hoogdringendheid volstaat om de kortgedingrechter te kunnen aanspreken.

30. De nieuwe Arbitragewet besteedt ook uitgebreid aandacht aan de bevoegdheid van het *scheidsgericht* om voorlopige en bewarende maatregelen te bevelen. De bepalingen in de nieuwe artikelen 1691 tot 1697 Ger.W. zijn duidelijk gebaseerd op artikel 17 van de UNCITRAL-Modelwet. De Belgische wetgever heeft er evenwel voor gekozen om op een aantal terreinen een eigen koers te varen en de bepalingen van de UNCITRAL-Modelwet – die voornamelijk zijn toegevoegd na de hervorming van 2006 – niet volledig over te nemen.⁵⁶

Zo is de Belgische wetgever de UNCITRAL-Modelwet niet gevolgd in het voorzien van een mogelijkheid voor het scheidsgericht om *ex parte* maatregelen op te leggen. De voorbereidende werkzaamheden geven aan dat deze keuze onder meer is ingegeven door het oordeel dat eenzijdige maatregelen niet in overeenstemming zouden zijn met de aard van arbitrage en met de principes van tegensprekelijkheid die hiervan aan de basis liggen. Bovendien kunnen *ex parte*-maatregelen aanleiding geven tot vergissingen en tot problemen bij de tenuitvoerlegging.⁵⁷ Uiteraard geldt dat partijen de overheidsrechter wel kunnen vatten op eenzijdig verzoekschrift voor zover de voorwaarden daartoe zijn vervuld.

31. Op bepaalde vlakken gaat de Belgische wet verder dan de UNCITRAL-Modelwet. Zo voorziet de nieuwe Arbitragewet in een ruime appreciatiebevoegdheid voor het scheidsgericht om te oordelen wanneer en welke maatregelen nodig zijn. De wet, in tegenstelling tot de UNCITRAL-Modelwet, voorziet niet in een lijst van mogelijke maatregelen, en dit teneinde toepassings- of interpretatieproblemen te vermijden.⁵⁸ Daarnaast is ook voorzien dat het scheidsgericht op verzoek van een partij “een voorlopige of bewarende maatregel [kan] wijzigen, opschorten of intrekken”.⁵⁹ De Belgische wet geeft aan het scheidsgericht dus niet alleen de mogelijkheid om op zijn *eigen* beslissingen terug te komen – zoals ook is voorzien in artikel 17D van de UNCITRAL-Modelwet – maar ook om de maatregelen van de kortgedingrechter terzijde te schuiven of te wijzigen.⁶⁰ Dit kan het verloop van een arbitrageprocedure alleen maar ten goede komen aangezien voortlopige maatregelen per definitie van tijdelijke aard zijn.

⁵⁶ Zie over deze keuzez MvT, Parl.St. Kamer 2012-13, nr. 53K 2743/005, 24.

⁵⁷ MvT, Parl.St. Kamer 2012-13, nr. 53K 2743/005, 25.

⁵⁸ Zie over deze keuzez MvT, Parl.St. Kamer 2012-13, nr. 53K 2743/005, 24.

⁵⁹ Nieuw art. 1692 Ger.W.

⁶⁰ MvT, Parl.St. Kamer 2012-13, nr. 53K 2743/001, 25.

De Belgische wet heeft de artikelen 17, E, F en G van de UNCITRAL-Modelwet vervolgens wel nauwkeurig overgenomen. Zo voorziet het nieuwe artikel 1693 Ger.W. dat het scheidsgericht een passende waarborg kan eisen van de partij die voorlopige of bewarende maatregelen vordert. Het nieuwe artikel 1695 Ger.W. bepaalt dat het scheidsgericht een partij aansprakelijk kan stellen voor de kosten en schade die de tenuitvoerlegging van een voorlopige en bewarende maatregel heeft veroorzaakt indien nadien zou blijken dat de maatregel niet had moeten worden bevolen.

32. Een belangrijke en nuttige wijziging van de Belgische Arbitragewet betreft ook de nieuwe artikelen 1696 en 1697 Ger.W. Deze nemen de bepalingen over van de artikelen 17, H en I van de UNCITRAL-Modelwet en houden verband met de tenuitvoerlegging van voorlopige en bewarende maatregelen. Daarin staat nu uitdrukkelijk vermeld dat de rechtbank van eerste aanleg een voorlopige en bewarende maatregel – ongeacht het land waar deze is uitgesproken – uitvoerbaar kan verklaren, voor zover deze vervat is in een arbitrale uitspraak, tenzij het scheidsgericht daarover een andere aanwijzing zou hebben gegeven.⁶¹ Net zoals voor een arbitrale uitspraak ten gronde kunnen de erkenning en tenuitvoerlegging worden geweigerd indien de voorlopige en bewarende maatregelen in strijd zouden zijn met een aantal essentiële vereisten voor een geldige arbitrage.⁶² Dit bevestigen huidige rechtspraak en rechtsleer die aanvaarden dat voor voorlopige en bewarende maatregelen hetzelfde regime voor tenuitvoerlegging geldt als voor een arbitrale uitspraak over de grond van de zaak.⁶³

§ 6. De tenuitvoerlegging van de arbitrale uitspraak

33. Een arbitrale uitspraak wordt beschouwd als een vonnis in de zin van artikel 1414 Ger.W. en kan daardoor als basis dienen voor een bewarend beslag.⁶⁴ Een arbitrale uitspraak is echter op zich geen uitvoerbare titel. De arbitrale uitspraak bindt de partijen wel en kan voor de rechtbank worden afdedwongen in een executieprocedure. De nieuwe Arbitragewet wijdt het volledige hoofdstuk VIII aan de erkenning en uitvoerbaarverklaring van arbitrale uitspraken.

34. Zoals hierboven is uiteengezet, maakt de nieuwe Arbitragewet niet langer een onderscheid tussen de tenuitvoerlegging en erkenning van een Belgische, dan wel

⁶¹ Nieuw art. 1696, (1) Ger.W.

⁶² Nieuw art. 1697 Ger.W.

⁶³ O. CAPRASSE en D. DE MEULEMEESTER, “De arbitrale uitspraak” in O. CAPRASSE, K. COX, D. DE MEULEMEESTER, B. HANOTIAU, G. KEUTGEN, M. PIERS, R. VERMEERSCH en P. WAUTELET (eds.), *CEFINA De arbitrale uitspraak*, Brussel, Bruylant, 2006, 43.

⁶⁴ P. TAELEMAN, “De arbiters en hun bevoegdheden”, *TPR* 1999, 1721-1722.

een buitenlandse arbitrale uitspraak. Een onderscheid is enkel nog mogelijk voor arbitrale uitspraken die zijn gedaan in een land waarmee België een verdrag heeft gesloten. In dat geval zal het verdrag primeren⁶⁵. Door niet langer een onderscheid te maken tussen Belgische en buitenlandse arbitrale uitspraken breekt de wetgever met de traditie van het vroegere Belgische arbitragerecht⁶⁶. Hij volgt daarin de UNCITRAL-Modelwet en neemt ook de gronden voorzien in artikel 36 grotendeels over. Het nieuwe artikel 1721 Ger.W. voegt daar twee weigeringsgronden aan toe, namelijk het *ultra petita*-oordeel van het scheidsgerecht en het ontbreken van een gemotiveerde beslissing⁶⁷. Hierna zal blijken dat de gronden tot weigering van erkenning en tenuitvoerlegging grotendeels dezelfde zijn als die voor de vernietiging van de arbitrale uitspraak. Bovendien volgt de UNCITRAL-Modelwet – en nu dus ook de nieuwe Belgische Arbitragewet – hierin het Verdrag van New York van 1958 inzake de erkenning en tenuitvoerlegging van arbitrale uitspraken⁶⁸. Dit bevestigt nogmaals dat België zich heeft ingeschreven in een tendens van internationaal hoogstaand en erkend arbitragerecht.

§ 7. Beperkte rechtsmiddelen tegen de arbitrale uitspraak

35. De partijen kunnen een arbitrale uitspraak slechts in beperkte mate aanvechten. Een hoger beroep en dus een herziening ten gronde zijn slechts mogelijk wanneer de partijen dit zijn overeengekomen in de arbitrageovereenkomst. De partijen kunnen de modaliteiten en termijnen van toepassing op deze beroepsprocedure zelf regelen. Indien zij zelf geen termijnen bepalen, voorziet het nieuwe artikel 1716 Ger.W. hiervoor in een termijn van een maand die loopt vanaf de mededeling van de arbitrale uitspraak. De vrijheid van de partijen om een beroepsprocedure contractueel in te lassen beperkt zich in ieder geval tot een hoger beroep bij een scheidsgerecht (dat verschilt van het scheidsgerecht dat de arbitrale uitspraak *a quo* heeft gewezen). Een contractuele clausule die voorziet in een recht op hoger beroep ten gronde bij de Belgische rechterlijke macht zou naar Belgisch recht nietig zijn⁶⁹.

§ 8. De vordering tot vernietiging van de arbitrale uitspraak

36. Naast het instellen van een hoger beroep zijn de partijen uiteraard ook vrij om een vordering tot vernietiging in te stellen tegen een arbitrale uitspraak die niet meer voor de arbiters kan worden aangevochten en die dus gezag van gewijsde

⁶⁵ Nieuw art. 1721, (3) Ger.W.
⁶⁶ Voor het onderscheid dat toen werd gemaakt, zie art. 1710 (Belgische uitspraken) en 1723 Ger.W. (buitenlandse uitspraken).

⁶⁷ Nieuw art. 1721, (3), (a), (iii) en (iv) Ger.W.

⁶⁸ Zie art. V Verdrag van New York.

⁶⁹ G. KEUTJEN, G.A. DAL en M. DAL, "Belgium" in *Intl. Handbook on Comm. Arb.*, Suppl. 82, December 2014, Kluwer Law International, 43.

heeft⁷⁰. Het nieuwe artikel 1717 Ger.W. bevat een beperkt aantal vernietigingsgronden. De nieuwe wet volgt artikel 34 van de UNCITRAL-Modelwet grotendeels in opzet en structuur. Zo maakt ze ook een onderscheid tussen, enerzijds, vernietigingsgronden waarvan de partij die de vordering instelt zelf het bewijs moet leveren, en anderzijds de gronden die de rechter ambtshalve mag vaststellen. De wet herneemt ook de vernietigingsgronden van dit artikel 34.

Wel voegt de nieuwe Arbitragewet twee vernietigingsgronden toe die ook reeds onder de oude wet van toepassing waren. Een eerste toevoeging betreft de afwezigheid van een motivering van de arbitrale uitspraak⁷¹. De memorie van toelichting wijst er weliswaar op dat deze vereiste er een is van *interne* openbare orde. Dit betekent dat een ongemotiveerde buitenlandse arbitrale uitspraak wel in België kan worden erkend op voorwaarde dat de toepasselijke buitenlandse *lex arbitri* geen motivering vereist⁷². Een tweede toevoeging is de situatie waarbij de uitspraak zou zijn verkregen door bedrog. Deze vernietigingsgrond stond reeds in het oude artikel 1704, (3), (a) Ger.W.

De nieuwe Arbitragewet schrapt ook een aantal gronden die onder de vroegere wet wel tot vernietiging aanleiding konden geven. Zo zal de rechter een arbitrale uitspraak niet langer kunnen vernietigen omdat deze tegenstrijdige bepalingen bevat⁷³ omdat de arbitrale uitspraak niet in een geschrift is opgenomen, of omdat de uitspraak niet afdoende is ondertekend⁷⁴. Wat deze laatste grond betreft, meende de wetgever dat de sanctie van vernietiging niet in verhouding was tot de ernst van dit vormgebrek⁷⁵. Er is ook niet langer sprake van een vernietiging wegens miskenning van "enige andere dwingend voorgeschreven regel van het arbitrale geding"⁷⁶.

37. Het nieuwe artikel 1717, (3) Ger.W. beperkt ook de vernietigingsmogelijkheid. Het bepaalt dat een schending van de rechten van verdediging of van een procedurereguleerregel enkel tot een vernietiging kan leiden op voorwaarde dat de onregelmatigheid invloed had op de arbitrale uitspraak. Er was onder de oude bepaling van artikel 1704, (2), (g) Ger.W. discussie omtrent de toepassing van deze voorwaarde. De rechtspraak en rechtsleer neigden eerder te stellen dat deze voorwaarde enkel sloeg op de schending van een regel van dwingend recht en dat het onnodig was aan te tonen dat de schending van de rechten van verdediging een effectieve invloed

⁷⁰ Nieuw art. 1717, (1) Ger.W.

⁷¹ Nieuw art. 1717, (3), (a), (iv) Ger.W.

⁷² MvT, Parl.Sl. Kamer 2012-13, nr. 53K 2743/001, 37 en 40.

⁷³ Oud art. 1704, (2), (f) Ger.W.

⁷⁴ Oud art. 1704, (2), (h) Ger.W.

⁷⁵ MvT, Parl.Sl. Kamer 2012-13, nr. 53K 2743/001, 41.

⁷⁶ Oud art. 1704, (2), (g) Ger.W.

toriaal bevoegde rechter is deze wiens zetel die is van het hof van beroep in wiens rechtsgebied de plaats van arbitrage is gelegen. Wanneer die zetel niet kan worden bepaald, zal de rechter bevoegd zijn wiens zetel die is van het hof van beroep in wiens rechtsgebied de rechtbank ligt die bevoegd zou zijn geweest om kennis te nemen van het geschil indien het niet aan arbitrage was onderworpen geweest⁸⁴. Hier zien we een beslissing tot centralisatie van arbitragegeschieden bij vijf gespecialiseerde rechtbanken, hetgeen de vorming van een degelijke arbitragerechtspraak aanleg. Tegen de beslissing van de vernietigingsrechter is uitsluitend cassatieberoep mogelijk⁸⁵.

Besluit

41. De nieuwe Arbitragewet beoogt België aantrekkelijk te maken als arbitragezetel door in een efficiënte en flexibele procedure te voorzien. Het kiest daarbij voor een wet die is gebaseerd op de UNCITRAL-Modelwet inzake internationale handelsarbitrage.

42. De nieuwe Arbitragewet van 24 juni 2013 draagt op verschillende vlakken bij tot een grotere efficiëntie en een betere toegankelijkheid. Bovendien brengt ze duidelijkheid omtrent een aantal thema's die voordien tot moeilijkheden aanleiding gaven. Ze brengt bijvoorbeeld klaarheid in het criterium voor arbitreerbaarheid. Daarnaast verduidelijkt ze ook wanneer een arbitrage afhankelijk is en hoe en wanneer mededelingen geacht worden plaats te vinden. Voorts is nu ook helder aangegeven wat de respectieve rollen zijn van de kortgedingrechter en het scheidsgerecht voor wat de bewijsvergaring en het bevelen van voorlopige en bewarende maatregelen aangaat.

Er is een versterking van het beginsel van de partijautonomie. De wet geeft duidelijk aan dat de partijen de arbitrageprocedure grotendeels zelf kunnen organiseren en bijvoorbeeld hun eigen procedure voor wraking van arbiters kunnen overeenkomen. Anderzijds formuleert de wet nu ook uitdrukkelijk een aantal fundamentele beginselen die het kader vormen waarbinnen de partijen een arbitrage kunnen organiseren. De beginselen van gelijkheid van de partijen, van tegenspraak en van de loyaliteit der debatten zijn nu expliciet in de Arbitragewet ingeschreven.

De tussenkomst van de rechtbanken is voortaan efficiënter georganiseerd. Voortaan is het aantal rechters dat zich over arbitragegeschillen kan uitspreken gereduceerd. Voortaan kunnen de partijen hiervoor enkel nog een beroep doen op de

⁸⁴ Nieuw art. 1680, (6) Ger.W.
⁸⁵ Nieuw art. 1680, (5) Ger.W.

had op de arbitrale uitspraak⁷⁷. De nieuwe wet heeft deze voorwaarde wel duidelijk gesteld voor wat de schending van de rechten van verdediging betreft. Bovendien kan een aantal vernietigingsgronden niet worden weethouden indien de partij die deze inroept daarvan kennis had tijdens de arbitrageprocedure en er zich toen niet op heeft beroepen⁷⁸. Ook hier gaat de Belgische wet verder dan de UNCITRAL-Modelwet.

38. De nieuwe Belgische Arbitragewet herneemt ook de regel dat tegen een beslissing waarbij het scheidsgerecht verklaart rechtsmacht te hebben slechts een vordering tot vernietiging kan worden ingesteld samen met de uitspraak ten gronde⁷⁹. In tegenstelling tot wat is voorzien in artikel 16, (3) UNCITRAL-Modelwet mag een tussentijdse arbitrale uitspraak omtrent rechtsmacht niet onmiddellijk worden aangevochten, tenzij wanneer het scheidsrecht zich hierin tegen zijn eigen rechtsmacht zou hebben uitgesproken⁸⁰. De nieuwe Arbitragewet beoogt hiermee opnieuw de doeltreffendheid van de arbitrageprocedure te garanderen⁸¹.

39. Ook het nieuwe artikel 1717, (6) Ger.W. illustreert het streven van de nieuwe Arbitragewet naar de hoogst mogelijke doeltreffendheid. Deze bepaling geeft de rechtbank van eerste aanleg de mogelijkheid om de vernietigingsprocedure waar door zij is gevat op te schorten om aan de partijen de mogelijkheid te geven de arbitrageprocedure te hervatten of iedere andere maatregel te nemen die het van aard acht om de gronden van vernietiging weg te werken. Deze pragmatische oplossing is gebaseerd op de bepaling van artikel 34, (4) UNCITRAL-Modelwet. De memorie van toelichting stelt dienaangaande uitdrukkelijk dat indien zou blijken dat een vernietigingsgrond door het scheidsgerecht nog gecorrigeerd kan worden, het verkieselijk is deze weg te volgen⁸².

40. De rechter die bevoegd is om zich over een vernietigingsvordering uit te spreken is – net zoals onder de oude wet – de rechtbank van eerste aanleg⁸³. De ten-

⁷⁷ Cass. 25 mei 2007, *Arr.Cass.* 2007, 1109; Antwerpen 19 december 2005, AR 2003/AR1909, onuitg.; Antwerpen 26 juni 2000, *P&B* 2001, 183-188 en *Rb. Gent* 6 maart 1997, AR 1995/AR129, onuitg. *Contra*: Rb. Tongeren 2 november 2001, AR 00789/A en 01694/A, onuitg. en *Rb. Brussel* 29 juni 1959, *Pas.* 1961, II, 55-59. Zie ook G. KEUTGEN en G.-A. D'AL, *L'arbitrage en droit belge et international*, Brussel, Bruylant, 2006, 477-478; HANOTIAU en O. CAPRASSE, "L'annulation des sentences arbitrales", JT 2004, 424; Ph. DE BOURNONVILLE, *L'arbitrage*, Brussel, Larcier, 2000, 212; J. LINSMEAU, *L'arbitrage volontaire en droit privé belge*, Brussel, Bruylant, 1991, 161; D. MATRAY en F. MOREAU, "Les voies de recours contre les sentences arbitrales" in *Alphand modus alternatifs de règlement des conflits*, Brussel, Larcier, 2002, 295-296 en J. LIEVENS, "De controle op de arbitrale uitspraak door de rechter", TBH 1993, 909.

⁷⁸ Nieuw art. 1679 juncto art. 1717, (5) Ger.W.

⁷⁹ Nieuw art. 1690, (4) Ger.W.

⁸⁰ Nieuw art. 1690, (4) Ger.W.

⁸¹ *MvT, Parl.St.* Kamer 2012-13, nr. 53K 2743/001, 23.

⁸² *MvT, Parl.St.* Kamer 2012-13, nr. 53K 2743/001, 42.

⁸³ Nieuw art. 1680, (5) Ger.W.

rechtshof in het rechtsgebied van het hof van beroep. Deze centralisatie moet leiden tot specialisatie en tot een meer doeltreffende tussenkomst van deze rechters. Ten tweede is de mogelijkheid om een vernietigingsberoep in te stellen tegen een arbitrale uitspraak verder beperkt. De vernietiging is enkel mogelijk in een beperkt aantal gevallen. Tegen de vernietigingsbeslissing staat nu ook geen hoger beroep meer open; enkel cassatieberoep is nog een mogelijkheid. De partijen krijgen dus sneller uitsluitend over het finale oordeel van de rechters over de arbitrale uitspraak.

43. Deze wijzigingen zijn alle ingegeven door een ambitie tot verbetering en zijn geïnspireerd op een model dat reeds wereldwijd getest is door meer dan 60 landen. De nieuwe Arbitragewet illustreert het aanpassingsvermogen van België in het licht van het wijzigende arbitrageklimaat en zijn openheid ten aanzien van internationale arbitrage.

Goede afspraken maken goede vrienden?

Over fiscale conflictbemiddeling, fiscale akkoorden en rulings

Elly VAN DE VELDE

Docent UHasselt, gastprofessor UAntwerpen en advocaat

1. Op 2 mei 2014 kopte een krant: *900 processen afgewend door fiscale bemiddeling*¹. De krant verwees naar het cijfermateriaal in het jaerverslag 2013 van de Fiscale Bemiddelingsdienst. Inmiddels verscheen begin april 2015 het vijfde jaerverslag van de dienst online, met name het *Jaerverslag 2014*². De krant signaleerde dat de Fiscale Bemiddelingsdienst in 2013 14% meer aanvragen had geregistreerd vergeleken met 2012. Er waren 3.127 aanvragen in 2013. In 2014, meldt het jaerverslag, heeft de Fiscale Bemiddelingsdienst 3.546 nieuwe aanvragen ontvangen. Dit betekent opnieuw een stijging, deze keer van 13%. De Fiscale Bemiddelingsdienst geniet dus kennelijk meer en meer naambekendheid. In 2013 werd in 69% van de onvankelijke dossiers een wederzijds akkoord bereikt: 892 van de 1.294 onvankelijke dossier leidden tot een oplossing waarbij beide partijen akkoord gingen. In 2014 werden er van de 1.435 onvankelijke dossiers 936 opgelost met een wederzijds akkoord. Dit betekent dat in 65% van de dossiers die voor bemiddeling in aanmerking komen, een bemiddelde oplossing wordt gevonden³. Een stijging of daling van de wederzijdse akkoorden wordt uiteraard sterk beïnvloed door de aard van de individuele dossiers. Maar liefst (afgerond) 14.500 verzoeken van burgers, vennootschappen of hun vertegenwoordigers werden door de Fiscale Bemiddelingsdienst tijdens zijn vijfjarige werking ontvangen⁴.

Anno 2015 kan voor een bespreking van de alternatieve fiscale geschillenbeslechting duidelijk niet meer om de Fiscale Bemiddelingsdienst heen. Deze dienst "wendt fiscale processen af" en bewerkstelligt "wederzijdse akkoorden". Vanzelfsprekend rijst wellicht de vraag of men het bij conflictbemiddeling in fiscale zaken "op een akkoordje kan gooien". Misschien is dat ook wel zo. Maar wat is dat, een wederzijds akkoord in fiscale zaken? Is dat iets anders dan een fiscale ruling (correcter: een voorafgaande beslissing in fiscale zaken)?

¹ De *Standard* 2 mei 2014.

² Zie www.fiscalebemiddeling.be.

³ Fiscale bemiddeling leidt voor 65 procent van geschillen tot akkoord".

⁴ *FID, Jaerverslag 2014*, slotwoord.